

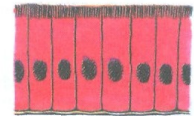
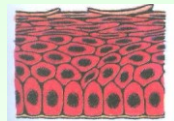
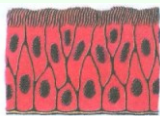

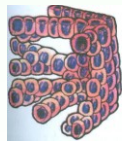
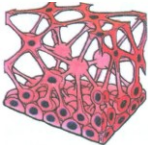
Praktické cvičení č. 3

Tkáně lidského těla

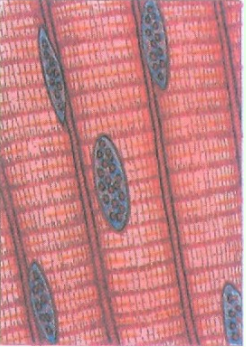
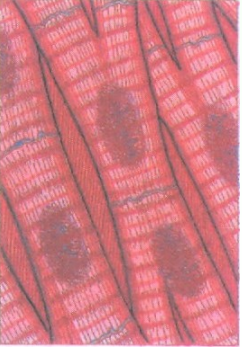
Tkáň

- Soubor morfologicky shodných buněk se stejnou nebo velmi podobnou funkcí.
- Vytvářejí se v průběhu embryonálního vývoje procesem HISTOGENEZE.
- Dělení:
  - Tkáň epitelová
  - Tkáň pojivová
  - Tkáň svalová
  - Tkáň nervová

EPITELOVÁ TKÁŇ

Podle prostorového uspořádání	Podle počtu vrstev	Podle tvaru buněk	Výskyt	Obr.
Plochý	jednovrstevný	dlaždicový	vystýlá vnitřní povrchy cév a dutiny břišní	
		krychlový	základ stavby štítné žlázy pokrývá oční čočku	
		válcový	výstelka střeva	
		víceřadý válcový	výstelka dýchacích cest	
	mnohovrstevný	dlaždicový – zrohovatělý nezrohovatělý	pokožka výstelka trávicí trubice (od rtů až po žaludek)	
		vícevrstevný cylindrický	močová trubice	
		přechodný	vnitřní povrch močového měchýře	
Trámčitý	vícevrstevný	prostorové řady - trámce	endokrinní žlázy - adenohypofýza kůry nadledvin, Langerhansovy ostrůvky slinivky a jater	
Retikulární	vícevrstevný	buňky s výběžky	základ stavby brzlíku	

SVALOVÁ TKÁŇ

Typ svalové tkáně	Základní stavební jednotka	Výskyt	Inervace	Obr.
Hladká	jednojaderné buňky protáhlého vřetenovitého tvaru	základ cévní stěn a stěn dutých orgánů	řízena vegetativním nervovým systémem – neovladatelná vůlí	
Příčně pruhovaná kosterní	mnohojaderná svalová vlákna (až několik cm), střídání světlých a tmavých úseků myofibril – příčné pruhování.	kosterní svalstvo	řízena mozkomíšními nervy pod kontrolou mozkové kůry – ovladatelná vůlí	
Příčně pruhovaná srdeční	jednotlivé buňky s příčným pruhováním a centrálně uloženými jádry, buňky těsně u sebe – rychlé šíření vzruchů mezi nimi	srdce	řízena vlastní automacií – převodní systém srdeční, vegetativním nervovým systémem, humorálně, neovladatelná vůlí	

NERVOVÁ TKÁŇ

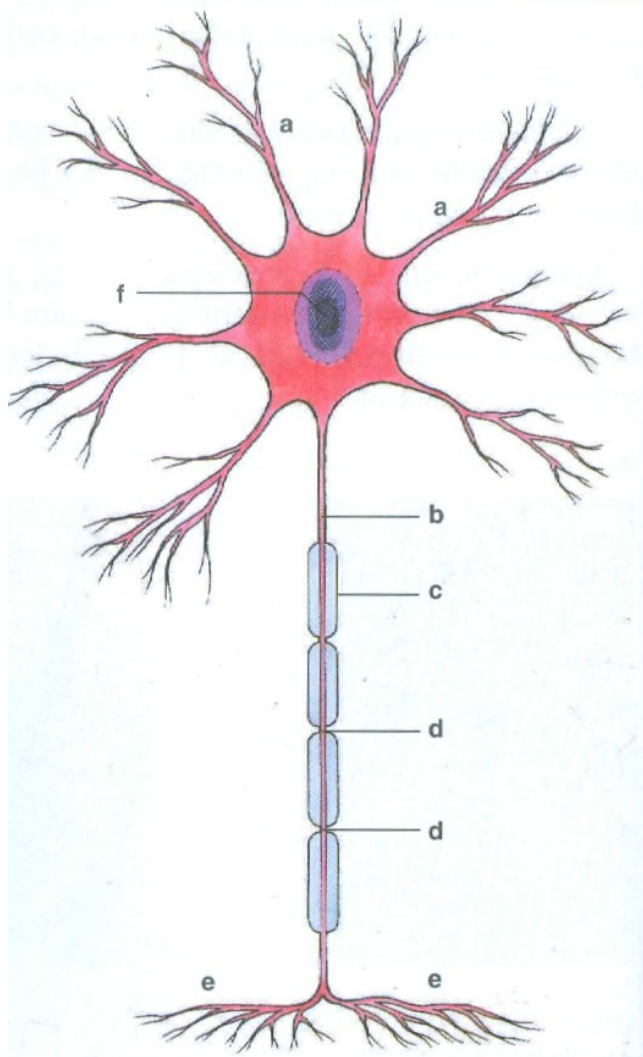
- je schopna vytvářet a vést vzruchy,
- Dělení:

Centrální nervový systém (mozek a mícha)

Periferní nervový systém (periferní nervy)

- **neuron** – nervová buňka: morfologická a funkční část nervové tkáně,
- **synapse** – místo napojení dvou nervových buněk,
- **neuroglie** – podpůrné buňky zajišťující výživu nervových buněk, tvoří obaly nervových vláken, u některých schopnost fagocytózy – pohlcování odumřelých buněk,
- **vedení vzruchu**: po nervových drahách elektricky, na synapsích chemicky – pomocí mediátoru.

Stavba nervové buňky - neuronu

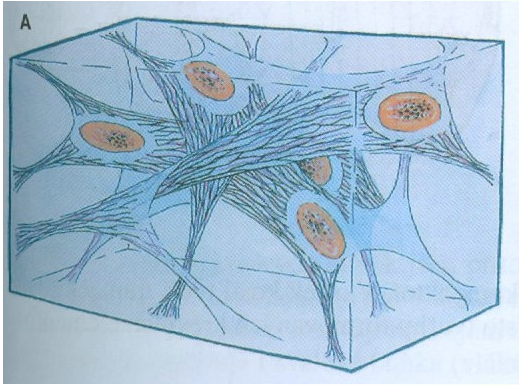

- a. **Dendrity** – krátké výběžky, vedou většinou vzruchy do těla buňky – dostředivě (aferentně),
- b. **Neurit (axon)** – jeden dlouhý výběžek, vede vzruch odstředivě (eferentně) od těla neuronu k jinému neuronu nebo výkonnému orgánu (svalu),
- c. **Myelinova pochva** - obaluje neurit, je důležitá při vedení vzruchu a chrání neurit před okolními vlivy,
- d. **Ranvierův zářez**
- e. **Konečná větvení neuritu**
- f. **Jádro**

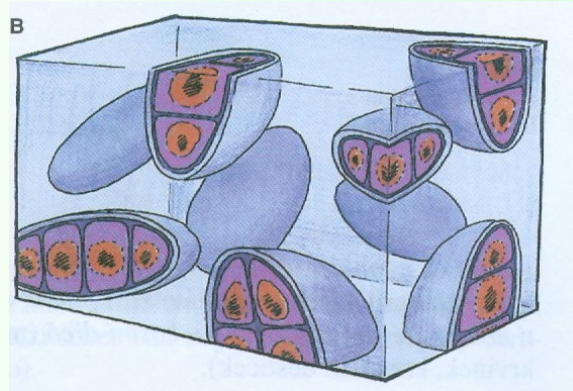
POJIVOVÁ TKÁŇ

Typ pojiva	Buňky	Druh	Výskyt
Vazivo	fibrocyty buňky pigmentové tukové retikulární	mesenchymové	zárodečná tkáň
		rosolovité	pupečník
		kolagenní – řídké (vmezeřené)	vyplňuje prostory mezi jednotlivými orgány
		kolagenní – tuhé	vazy a šlachy
		elastické	vazy na páteři - pohyblivost
		retikulární	tvoří základ mízních uzlin, sleziny a kostní dřeně
		tukové	podkožní tuk, ochrana některých orgánů (ledviny, oko)
		Chrupavka (cartilago, chondros)	chondrocyty
hyalinní	kloubní povrchy kostí		
elastická	ušní boltec, hrtanová příklopka		
vazivová	meziobratlové ploténky, menisky, povrch kyčelního kloubu		
Kost	osteocyty	kost fibrilární	kostní výběžky a drsnatiny
		kost lamelární	lamely kolem přívodné a odvodné cévy – Haversovy lamely
			ploché destičky na povrchu kosti – plášťové lamely

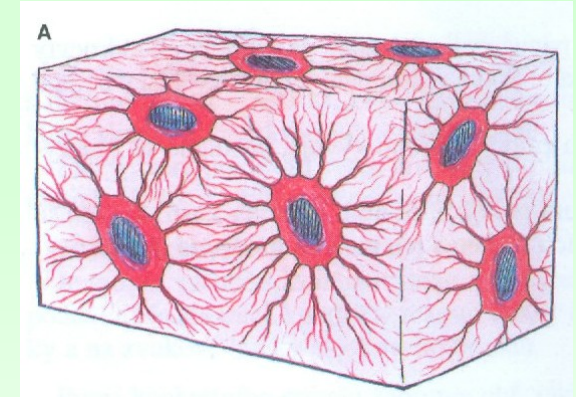
Vazivo, chrupavka, kost

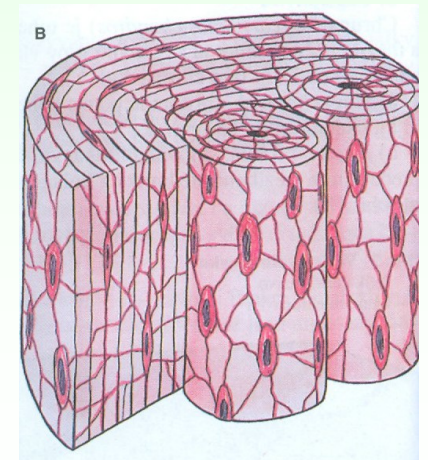
Retikulární vazivo

Hyalinní chrupavka

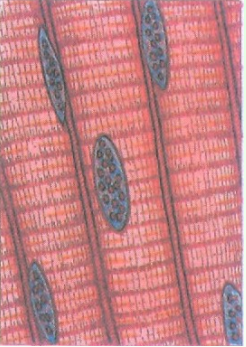
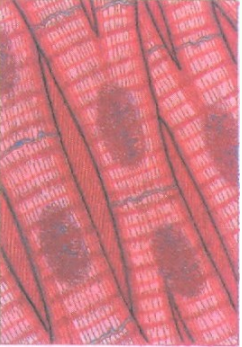
Kost fibrilární

Kost lamelární

SVALOVÁ TKÁŇ

Typ svalové tkáně	Základní stavební jednotka	Výskyt	Inervace	Obr.
Hladká	jednojaderné buňky protáhlého vřetenovitého tvaru	základ cévní stěn a stěn dutých orgánů	řízena vegetativním nervovým systémem – neovladatelná vůlí	
Příčně pruhovaná kosterní	mnohojaderná svalová vlákna (až několik cm), střídání světlých a tmavých úseků myofibril – příčné pruhování.	kosterní svalstvo	řízena mozkomíšními nervy pod kontrolou mozkové kůry – ovladatelná vůlí	
Příčně pruhovaná srdeční	jednotlivé buňky s příčným pruhováním a centrálně uloženými jádry, buňky těsně u sebe – rychlé šíření vzruchů mezi nimi	srdce	řízena vlastní automacií – převodní systém srdeční, vegetativním nervovým systémem, humorálně, neovladatelná vůlí	

NERVOVÁ TKÁŇ

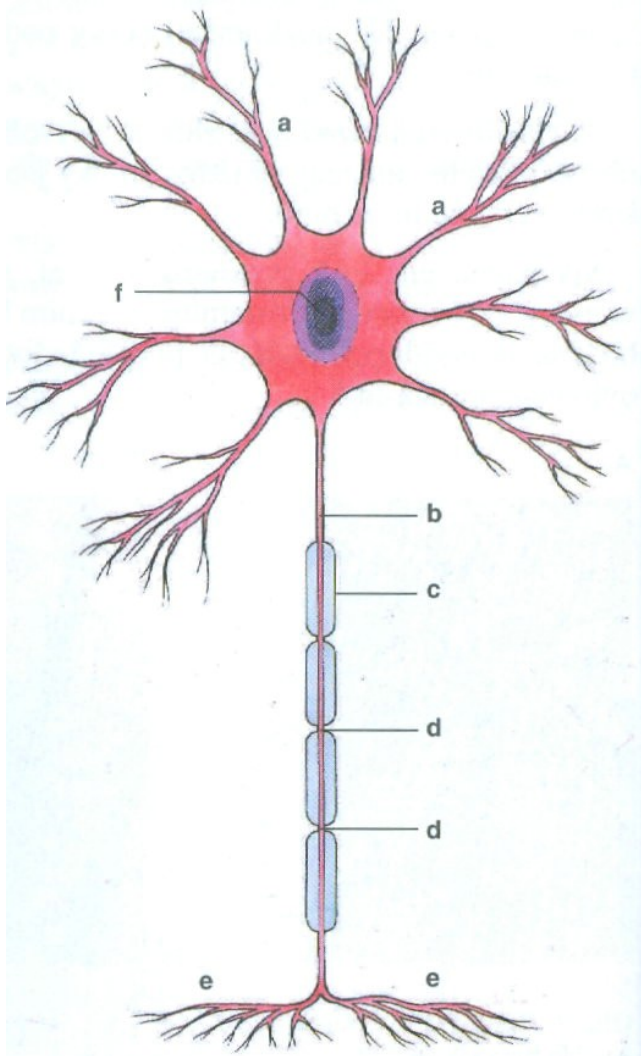
- je schopna vytvářet a vést vzruchy,
- Dělení:

Centrální nervový systém (mozek a mícha)

Periferní nervový systém (periferní nervy)

- **neuron** – nervová buňka: morfologická a funkční část nervové tkáně,
- **synapse** – místo napojení dvou nervových buněk,
- **neuroglie** – podpůrné buňky zajišťující výživu nervových buněk, tvoří obaly nervových vláken, u některých schopnost fagocytózy – pohlcování odumřelých buněk,
- **vedení vzruchu**: po nervových drahách elektricky, na synapsích chemicky – pomocí mediátoru.

Stavba nervové buňky - neuronu

- a. **Dendrity** – krátké výběžky, vedou většinou vzruchy do těla buňky – dostředivě (aferentně),
- b. **Neurit (axon)** – jeden dlouhý výběžek, vede vzruch odstředivě (eferentně) od těla neuronu k jinému neuronu nebo výkonnému orgánu (svalu),
- c. **Myelinova pochva** - obaluje neurit, je důležitá při vedení vzruchu a chrání neurit před okolními vlivy,
- d. **Ranvierův zářez**
- e. **Konečná větvení neuritu**
- f. **Jádro**

TABULE 4

Tkáň epitelová a epitel žláznový

1 tkáň epitelová (epitel — výstelka) A epitel jednovrstevný plochý, dlaždicový — vystýlá např. dutinu pobřišnicovou, B epitel krychlový (kubický) — kryje např. oční čočku, C epitel jednovrstevný válcový (cylindrický) s řasinkami — vystýlá např. střevo, D epitel jednovrstevný víceřadý — vystýlá např. cesty dýchací, E epitel mnohovrstevný, dlaždicový — nerohovějící, vyskytuje se např. v dutině ústní

2 epitel žláznový (žlázky) A žlázka trubičkovitá (tubulózní) — vyskytuje se např. ve stěně střevní, B žlázka váčkovitá (alveolární) — např. žlázka mazová, C složená žlázka trubičkovitá — např. žlázky česla, D složená žlázka váčkovitá — např. žlázky v očním víčku, E žlázka trubičkováčkovitá (tubuloalveolární) — např. velká slinná žláza

TABULE 5

Tkáň vazivová

1 vazivová tkáň řídká (vmezeřená — intersticiální) — je nejrozšířenějším typem vaziva. Obklopuje hlavně ty orgány, které mění svůj objem: *a* buňka vazivová (fibrocyt), *b* krvínka bílá (leukocyt), *c* výstelková (endotelová) buňka stěny vlásečnice, *d* fibrila tažná (elastická), *e* fibrily klihotvorné (kolagenní)

2 vazivová tkáň tuhá (kolagenní) — tvoří hlavně šlachy, vazy a kloubní pouzdra: *a* fibrily kolagenní, *b* buňka šlachová

3 vazivová tkáň tuková — vyskytuje se např. pod kůží břicha, kolem ledvin, na plosce nohy: *a* jádro buňky, *b* tuková vakuola

4 vazivová tkáň síťovitá — nachází se např. v kostní dřeni, nebo mízních uzlinách: *a* buňka

TABULE 6

Tkáň chrupavčitá a tkáň kostní

- 1 tkáň chrupavčitá sklovitá (hyalinní)** — tvoří kloubní chrupavky, konce žeber, vyztužuje cesty dýchací apod.
- 2 tkáň chrupavčitá elastická** — tvoří podklad boltce ušního a příklopky hrtanové
- 3 tkáň chrupavčitá vazivová** — jsou z ní vytvořeny např. meziobratlové ploténky, nitrokloubní destičky
- 4 buňka kostní (osteoct)**
- 5 schéma osteonu** — skládá se z koncentricky vrstvených válcovitých pláštěů
- 6 struktura tkáně kostní složené z osteonů**

TABULE 7

Tkáň svalová

- 1 buňky tkáně svalové hladké
- 2 vlákna tkáně svalové příčně pruhované
- 3 tkáň svalová srdeční
- 4 mikrostruktura vlákna tkáně svalové příčně pruhované A průřez svalovým vláknem s povytaženým svalovým vlákénkem, B svalové vlákénko (myofibrila)
- 5 znázornění úseků na svalovém vlákně A úsek dvojlomný (anizotropní), I úsek jednolomný (izotropní), H světlejší proužek v tmavším anizotropním úseku myofibrilly, Z tmavší proužek ve světlejším izotropním úseku, S základní článek stažlivosti (sarkomér) mezi dvěma proužky Z
- 6 ultrastruktura sarkoméru — silně jsou vyznačena bílkovinová vlákna (filamenta) myozinová, slabě vlákna aktinu

Příklady jednotlivých tkání

- **Plochý epitel** – vnitřní povrch aorty a dutiny břišní,
- **Kubický epitel** – základ stavby štítné žlázy,
- **Válcový řasinkový epitel** – výstelka střeva,
- **Kolagenní vazivo** – Achillova šlacha,
- **Elastické vazivo** – některé vazy na páteři,
- **Hyalinní chrupavka** – povrch ramenního kloubu,
- **Elastická chrupavka** – podklad ušního boltce,
- **Laminární kost** – kompaktní část kosti stehenní,
- **Hladká svalovina** – žaludek, stěna plicního kmene,
- **Příčně pruhovaná svalovina kosterní** – deltový sval, čtyřhlavý sval stehenní
- **Příčně pruhovaná svalovina srdeční** – srdce

DRUH EPITELU

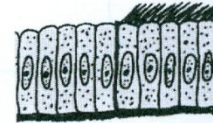
jednovrstevný dlaždicový epitel

jednovrstevný kubický epitel

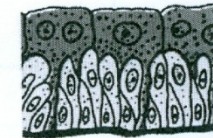
jednovrstevný cylindrický epitel,
vpravo s řasinkami

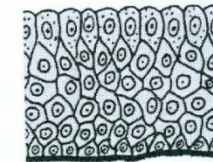
vícevrstevný cylindrický epitel,
vpravo s řasinkami

přechodný epitel

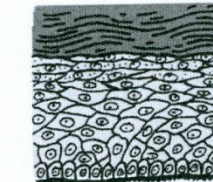
vícevrstevný cylindrický epitel

vícevrstevný nerohovatějící dlaždicový
epitel

vícevrstevný rohovatějící dlaždicový
epitel

VÝSKYT

plicní sklípky, pohrudnice – pobřišnice,
endotel

žlázové vývody

bez řasinek – žlučník, intestinální trakt;
s řasinkami – malé průdušky

s řasinkami – sliznice nosu, hrtanu,
průdušnice, velkých průdušek

močový měchýř, močovod, ledvinová
pánvička

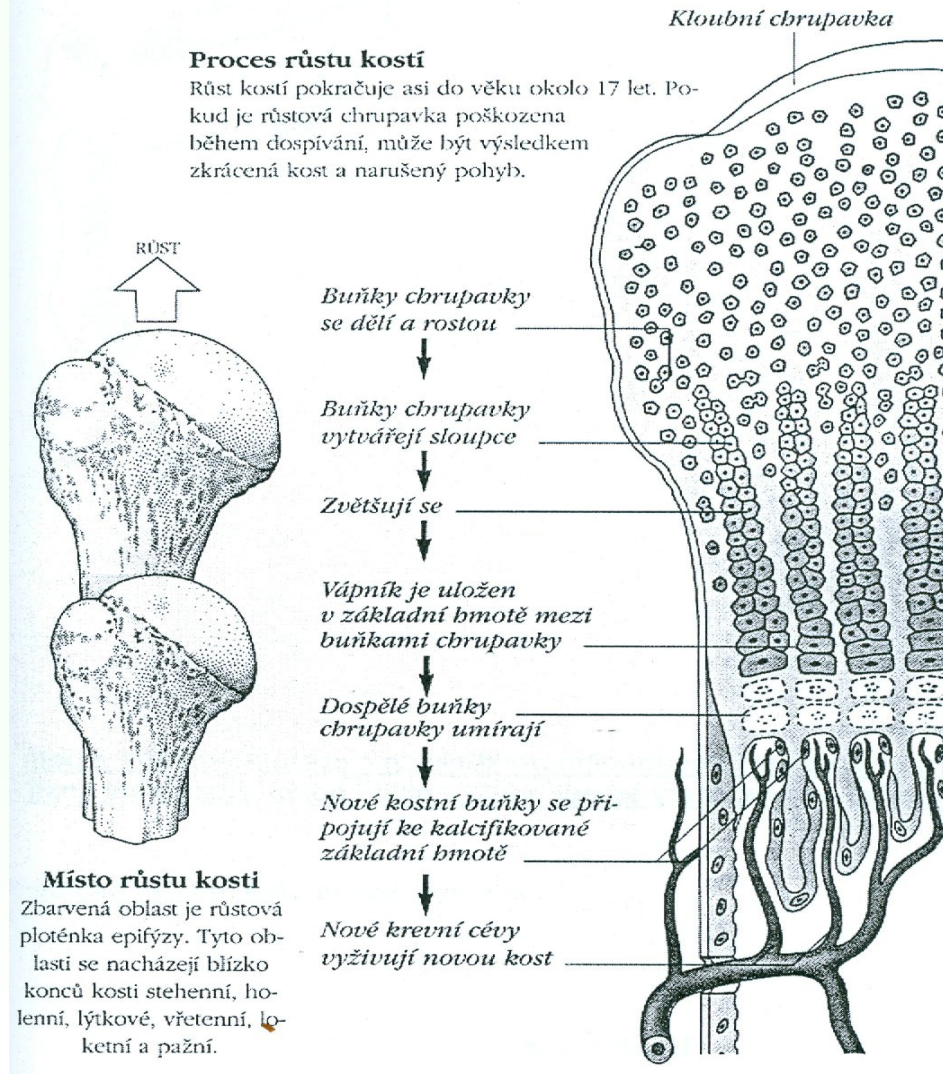
žlázy (vzácně)

dutina ústní, jícen, hlasové vazy, pochva
a děložní branka

zevní kůže

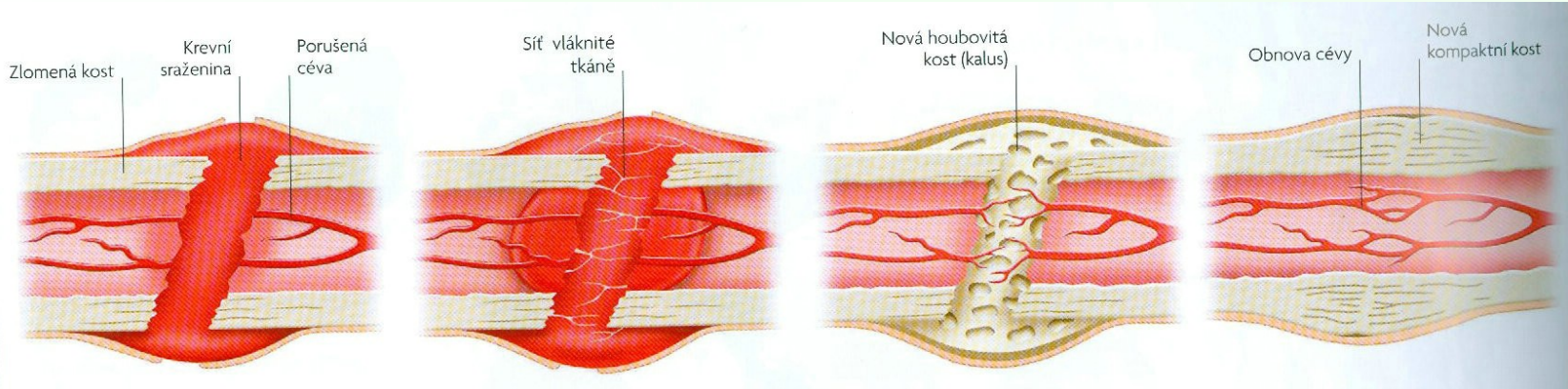
RŮST KOSTÍ DO DÉLKY

Blízko konců dlouhých kostí, které jsou namísto okosticí kryty chrupavkou, je oblast známá jako růstová ploténka. Chondrocyty (buňky chrupavky) zde prolifерují (bují) a tvoří sloupce, které vytlačují starší buňky směrem ke středu diafýzy (kostního dřívku). Když se chondrocyty zvětší a uhynou, je prostor, který zabíraly, vyplněn novými kostními buňkami.

Hojení zlomeniny kostí

- Bezprostředně po zlomenině dochází k unikání krve a jejímu srážení,
- v okolí zlomeniny se hromadí bílé krvinky, aby odstranily drobné úlomky a poškozené buňky kosti,
- v průběhu několika dalších dnů buňky fibroblasty vytváří v místě zlomeniny novou vláknitou tkáň,
- po 1 – 2 týdnech se buňky osteoblasty pomnoží a vytváří novou kostní tkáň, která je zprvu houbovitá a zaplňuje celou mezeru a vzniká tak svalek – kalus.
- po 2 – 3 měsících se přes místo fraktury opět propojí krevní cévy a houbovitá kostní tkáň se přemění v hutnou kost.

Složení kostí

- **Anorganické látky (2/3):**

Uhličitan vápenatý, fosforečnan vápenatý, sodíkové a hořčíkové ionty,...

- **Organické látky (1/3):**

Ossein

Demineralizovaná kost

(kost bez minerálních látek)

